

A COMPARATIVE ANALYSIS OF LEGAL REGULATIONS ON THE PROTECTION OF PERSONAL DATA: MAIN REGULATIONS, FUTURE TRENDS

ХҮНИЙ ХУВИЙН МЭДЭЭЛЭЛ ХАМГААЛАХ ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ХАРЬЦУУЛСАН ШИНЖИЛГЭЭ, ЧИГ ХАНДЛАГА

Мөнхбаярын Хатанзориг¹

Shihihutug University, E-mail: hatanzorig@shihihutug.edu.mn, <https://orcid.org/0009-0001-4882-8283>

ӨГҮҮЛЛИЙН ТУХАЙ

Keywords:

Privacy,
right to privacy,
data protection,
data law,
digital environment,
fundamental rights,
comparative studies

Түлхүүр үгс:

Хувийн мэдээлэл халдашгүй байх,
хувийн халдашгүй байх эрх,
мэдээлэл хамгаалал,
мэдээллийн эрх зүй, дижитал орчин,
үндсэн эрх,
харьцуулсан судлал

Article history:

Received Dec, 2024
Revised Feb, 2025
Accepted Mar, 2025

ХУРААНГУЙ

The legal development of personal data protection has accelerated since the 2000s, and by the 2010s, the foundation for the current regulatory framework had been established. The European Union has had a significant influence on this process. However, the continuous advancement of technology and the varying interests of nations pose challenges to data protection regulations while simultaneously shaping certain trends in the field.

As a key player in e-commerce and digital services, the United States maintains a sectoral approach to data protection, prioritizing economic freedom, innovation, and security. In contrast, most other countries are intensifying their efforts to enact comprehensive data protection laws.

This study conducts a comparative analysis of personal data protection regulations across different jurisdictions and identifies five key challenges and trends in the field. Based on these findings, the study concludes that personal data protection law is transitioning into its next phase of evolution, with significant regulatory changes expected in the next 3 to 5 years.

Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах эрх зүйн хөгжил 2000-аад оноос эрчимжиж, 2010-аад онд өнөөгийн зохицуулалтын ерөнхий хэв шинж тогтох суурь бүрэлджээ. Үүнд Европын холбооны нөлөөлөл өндөр байв. Гэвч технологийн зогсолтгүй хөгжил, улс орнуудын ашиг сонирхлууд энэ салбарын зохицуулалтад нэг талаас сорилт учруулж, нөгөө талаас тодорхой чиг хандлагыг хэлбэршүүлж байна. Цахим худалдаа үйлчилгээний гол тоглогч АНУ эдийн засаг, инновацын чөлөөт байдал, аюулгүй байдлын үүднээс мэдээлэл хамгаалах тогтолцоог салбарчилсан хэвээр хадгалж буй бол ихэнх улсууд тухайлсан хууль батлах ажлаа эрчимжүүлж буй.

Энэхүү олон талт нөхцөл байдал дахь улсуудын хувийн мэдээлэл хамгаалах зохицуулалтад харьцуулсан шинжилгээ хийсний үндсэн

¹ Хууль зүйн доктор (Ph.D.), дэд профессор, Шихихутуг их сургуулийн Хувийн эрх зүйн тэнхимийн ахлах багш

Нийтлэлийн түүх:

Хүлээн авсан: 2024, 12 сар

Шинэчилсэн: 2025, 02 сар

Хүлээн зөвшөөрсөн: 2025, 03

сар

дээр уг судалгаанд хувийн мэдээлэл хамгаалах эрх зүйн салбар дахь таван төрлийн сорилт, чиг хандлагыг тодорхойллоо. Түүний үндсэн дээр хувийн мэдээлэл хамгаалах эрх зүй хөгжил хувьслынхаа дараагийн үед шилжиж буй бөгөөд ойрын 3-5 жилд идэвхтэй өөрчлөлт бий болох дүгнэлтийг дэвшүүллээ

Энэ өгүүлэл [CC BY-NC](#) лицензийн дагуу нээлттэй хандалтын эрхтэй.

1. Танилцуулга

The European Union is the world's second largest honey producer after China. Production, however, does not cover demand: hundreds of tons of honey are imported into the EU, mainly from China, which accounted for about 40 percent of EU imports. Compared to other competitors, EU beekeepers face relatively high production costs, and limited EU exports

2. Арга зүй

Судалгаанд хувийн мэдээлэл хамгаалах эрх зүйн орчны хөгжил хувьслыг түүхчлэх, одоогийн хууль тогтоомжийг харьцуулах, нийгэм эдийн засаг, улс төрийн эмпирик нөхцөл байдлыг статистикийн ба тохиолдол шинжлэх аргаар тоймлох, задлан шинжлэх, тэдгээрийг нэгтгэн дүгнэж нийтлэг сорилт, чиг хандлагыг тодорхойлох аргыг ашиглана.

76

Судалгааны зорилгод хүрэх арга зүйн гол тулгуур нь эрх зүйн харьцуулсан судалгааны арга байна. Эрх зүйн харьцуулсан судлалд хоёр буюу хэд хэдэн эрх зүйн тогтолцоо, зохицуулалт хоорондын ижил төстэй буюу ялгаатай талуудыг тэдгээрийн үндэслэл шалтгаан, түүх уламжлалын нөлөө, үр дагавар гэх мэт талбаруудад харьцуулах замаар индуктив дүгнэлт боловсруулах арга зүй голчилдог. Уламжлалт хандлагаар эрх зүйн уламжлал (tradition), бүл (family) хоорондын нийтлэг, ялгаатай талуудад тулгуурласан харьцуулалтын арга зүй давамгайлдаг бол, тодорхой сэдвүүдийн хүрэн дэх эрх зүйн ижилслийн нөлөөгөөр эрх зүйн харилцаа буюу сэдэвт тулгуурласан харьцуулалтын хүрээ, объектыг сонгох нь илүү оновчтой байдаг. Хувийн мэдээлэл хамгаалахтай холбоотой зохицуулалт нь эрх зүйн уламжлал, бүлээс илүүтэй, улсуудын улс төр-эдийн засгийн нөхцөл байдлаас шалтгаалан ялгаатай тогтолцоонуудад хуваагддаг. Энэ утгаараа харьцуулалтын хүрээг Европ, Америкийн зохицуулалтад голчлон тулгуурлахаар сонгосон бол харьцуулалтын шалгуурыг хувийн мэдээлэл хамгааллын эрх зүйн үндсэн асуудлууд, функц, тогтолцооны загвар зэрэг төстэй буюу ялгаатай шинжүүдийг харьцуулж дүгнэх боломжтой агуулгаар, аль нэг улс буюу шалгуурт хэт баригдахгүй байдлаар тодорхойлох аргыг (loose comparison)² ашиглана.

² “loose comparison” арга эрх зүйн харьцуулалтыг илүү уян хатан байдлаар, тодорхой сэдвийн хүрээнд судлахад тохиромжтой байдаг. Уг арга хатуу шалгуураар харьцуулахаас илүүтэй сэдвийн талаар контекстийн (хам утгын) болон функцийн шинжилгээ хийх боломжийг нэмэгдүүлдэг. Энэ талаар Gerhard Dannemann. *Comparative Law: Study of Similarities or Differences?* „2012 өгүүлээс дэлгэрүүлж үзэх боломжтой.

3. Судалгааны үр дүн

3.1. Оршил

Хүний хувийн мэдээллийг хамгаалах тухайлсан хууль тогтоомж харьцангуй сүүлд хөгжиж эхэлсэн бөгөөд цахим технологийн үсрэнгүй хөгжлөөс шалтгаалан олон янзын сорилттой тулгарсаар байна. Европын холбоонд 2018 оноос эхлэн “Өгөгдөл хамгаалах ерөнхий зохицуулалт” үйлчилж эхэлснээр дэлхийн олон улс энэ төрлийн зохицуулалтыг эрчимтэй тогтоосны нэгэнд авторитар дэглэм бүхий БНХАУ ч хамаарна. Тэгтэл цахим технологийн талбар дахь хамгийн том тоглогч АНУ одоо ч хувийн мэдээлэл хамгаалах хуулийг холбооны түвшинд батлаагүй хэвээр. Манай улс 2021 онд “Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай” хуулийг мөрдүүлж эхэлсэн ч зах зээлийн орчин, хэрэглэгчийн боловсрол, төрийн байгууллагуудын мэдрэмж хандлагаас шалтгаалан хэрэгжилт хангалттай биш байна.

Хувийн мэдээлэл хамгаалалтай холбоотой асуудал, зөрчилдөөний гол талбар болсон цахим орчны онцлогоос шалтгаалан улс орнууд эрх зүйн зохицуулалтаа харилцан төстэй батлах үзэгдэл 2010-аад оноос эхлэн ажиглагдсан. Гэвч эдгээр төсөөтэй зохицуулалтууд хэрэгжилтийн хувьд хэрэглэгчийн соёл, боловсрол, гүйцэтгэх, шүүх эрх мэдлийн ажиллагаа зэргээс ихээхэн шалтгаалах тул төдийлөн оновчтой тогтолцоо мөн эсэх нь эргэлзээтэй. Тодорхой хэрэг маргаан, фактуудын нөлөөгөөр улсууд энэ төрлийн зохицуулалтаа дор дороо эргэж харах, тайлбарлах, өөрчлөх чиг хандлага мөн ажиглагдаж буй. Үүнийг хувийн мэдээлэл хамгааллын эрх зүйн орчны хөгжил дараагийн үедээ шилжиж байна хэмээн дүгнэх боломжтой. Гадаад улсуудын хууль тогтоомж, сорилт болон түүнд үзүүлж буй хариу арга хэмжээ, цаашдын чиг хандлагыг судалж, үндэсний эрх зүйдээ ашиглахад эрх зүйн харьцуулсан судлалын арга зүй илүү оновчтой, үр дүнтэй байх тул энэ судалгааг боловсруулав.

Судалгааны зорилго: Европ, Америк зэрэг хувийн мэдээлэл хамгаалах зохицуулалтад тэргүүлэх туршлага, голлох нөлөө бүхий улсуудын хууль тогтоомжийг харьцуулж нийтлэг сорилт, цаашдын чиг хандлагыг тодорхойлох.

3.2. Хувийн мэдээлэл хамгаалах эрх зүйн зохицуулалтын ерөнхий төлөв

Дэлхийн улсуудаас 70 гаран хувь нь цахимжилттай холбоотойгоор хувийн халдашгүй байдлыг хамгаалах тодорхой хэмжээний зохицуулалтыг үндэсний эрх зүйн тогтолцоондоо тухайлан тогтоосон ба 2010-аад оноос хойш энэ талын зохицуулалт улам нэмэгджээ.³ Дэлхийн 137 улс халдашгүй байх эрхийн талаар буюу хүний хувийн

³ Ойрх дорнодоос Бахрйн 2019 онд “Хувийн өгөгдөл хамгаалах тухай хууль”, Израйл 2017 онд “Өгөгдлийн аюулгүй байдлын зохицуулалт”, Турк 2016 онд “Хувийн өгөгдөл хамгаалах тухай хууль”, Африкаас Уганда 2019 онд “Өгөгдөл хамгаалах, халдашгүй байдлын тухай хууль”, Өмнөд Африк “Хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль”, Азиас Япон 2020 онд “Хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль”, Монгол 2021 онд “Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль”, Шинэ Зеланд 2020 онд “Халдашгүй байдлын акт”, Өмнөд Солонгос 2011 онд (2020 онд шинэчлэгдсэн) “Хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль”, Хятад 2021 онд “Хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль”, Орос 2007 онд (2014 онд нэмэлт өөрчлөлт) “Хувийн өгөгдлийн тухай холбооны хууль”, Өмнөд Америкаас Бразил

мэдээллийг хамгаалах хууль тогтоомжийг тодорхой хэмжээнд нэвтрүүлсэн байна. Африк болон Ази тивийн улсууд 61 болон 57 хувь нь энэ төрлийн зохицуулалт тогтоосон бол хөгжиж буй улсуудын 48 хувь нь хувийн мэдээлэл хамгаалах хууль тогтоомж баталжээ.⁴ 2021 оны мэдээллээр:

- Белиз, Куба, Гайти, Венесуал, Либерти, Сьерра Леон, Төв Африкийн Бүгд Найрамдах Улс, Судан, Лив, Брүнди, Джибөүти, Эриреа, Сири, Афганистан, Бангладеш, Шри Ланк, Шинэ Гвиней нарын арван найман улс хувийн өгөгдөл хамгаалах талаар зохицуулалтгүй;
- Намибия, Эсватин, Танзани, Малав, Этиоп, Сауди Араб, Иордан, Ирак, Арабын Нэгдсэн Эмират Улс, Пакистан, Мьянмар нарын арван нэгэн улс хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулсан;
- Конг, Өмнөд Судан, Сомали, Мозамбик, Ардчилсан Солонгос улсууд тодорхой мэдээлэл илгээгээгүй байжээ.

Олон улсад хамгийн түгээмэл судлагддаг, жишиглэгддэг, нөлөө бүхий тогтолцоонд Европын холбооны болон АНУ-ын зохицуулалтыг нэрлэж болно. Гэвч тэдгээрээс гадна БНХАУ, Энэтхэг, Бразил, Канад зэрэг олон улсуудын онцлог зохицуулалтыг давхар судлах шаардлагатай. Доорх хүснэгтээр ЕХ, АНУ, БНХАУ, БНЭУ-ын зохицуулалтын ерөнхий мэдээллийг нэгдүгээр хүснэгтэд харьцуулав.

Хүснэгт №1. Зарим улс дахь хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах зохицуулалтын ерөнхий харьцуулалт

Шалгуур	Европын холбоо	АНУ	БНХАУ	БНЭУ
Гол зохицуулалт	Өгөгдөл хамгаалах ерөнхий зохицуулалт	Холбооны түвшний хууль байхгүй. Калирфоны Хэрэглэгчийн мэдээлэл хамгаалах хууль.	Хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль	Хувийн дижитал мэдээлэл хамгаалах тухай хууль
Зохицуулалтын хүрээ	ЕХ-ны иргэдийн мэдээлэлд хандаж буй бүхий л этгээдэд үйлчилнэ	Салбар бүрээр ялгаатай. Мөн муж улсуудын хувьд өөр.	БНХАУ-ын иргэдийн мэдээлэлтэй харьцаж буй бүхий л этгээдэд үйлчилнэ.	БНЭУ -ын иргэдийн мэдээлэлтэй харьцаж буй бүхий л этгээдэд үйлчилнэ.
Мэдээллийн эзний эрхийн хамгаалалт	Мэдээлэлтэйгээ танилцах, өөрчлөх, устгах зэрэг өргөн хүрээнд тодорхойлогдсон	Салбар бүрээр ялгаатай.	Мэдээлэлтэйгээ танилцах, өөрчлөх, устгах зэрэг эрхүүд хамгаалагдсан	Мэдээлэлтэйгээ танилцах, өөрчлөх, устгах зэрэг эрхүүд хамгаалагдсан
Гадаад улсад	Хориглогдсон. ЕХ-	Холбооны түвшний	Хориглогдсон.	Хориглогдсон.

2020 онд “Өгөгдөл хамгаалах ерөнхий хууль”, Аргентин 2001 онд “Хувийн өгөгдөл хамгаалах акт”, Уругвай 2008 онд “Хувийн өгөгдөл хамгаалах тухай” гэх мэт.

⁴ *Нэгдсэн Үндэсний Байгууллагын (UNCTAD) статистик. (<https://unctad.org/page/data-protection-and-privacy-legislation-worldwide>)*

мэдээлэл шилжүүлэх	той ижил хэмжээний зохицуулалт тогтоосон, гэрээ байгуулсан тохиолдолд мэдээллийг ЕХ-ы хилээс гаргах боломжтой.	зохицуулалт хангалттай тодорхой бус. Гэрээний эрх зүйн зохицуулалтаас хамаарал өндөртэй.	Аюулгүй байдлын шалгууруудыг хангасан тохиолдолд мэдээлэл шилжүүлж болно.	Мэдээлэл шилжүүлэхийн тулд хуульд заасан шаардлагуудыг хангасан байх шаардлагатай.
Мэдээлэл шилжүүлэхэд мэдээллийн эзний зөвшөөрөл шаардлагатай эсэх	Хуульд заасан тодорхой, нарийн мэдээлэл бүхий зөвшөөрөл шаардана	Мэдээллийн төрлөөс шалтгаална.	Тодорхой шаардлага бүхий зөвшөөрөл шаардана	Зөвшөөрөл шаардана
Зөрчсөн тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлага	Дээд тал нь 20 сая евро буюу жилийн орлогын 4%	Салбаруудаар ялгагдана. Калифорнийн зохицуулалтаар зөрчил тус бүр 7500 хүртэл ам.долларын торгуультай	Жилийн орлогын 5% хүртэл торгууль	Дээд тал нь ойролцоогоор 60 сая ам.доллар хүртэл торгуультай

3.3. Хувийн мэдээллийн хамгаалалт ба зөрчил

Улсуудын хувийн мэдээлэл хамгаалах зохицуулалтаас ажиглагдаж буй нэг нийтлэг шинж нь өөрсдийн иргэдийн мэдээллийн эрхийг өөрийн нутаг дэвсгэрээс гадна ч үйлчлэх хэм хэмжээгээр хамгаалах оролдлого. Ингэхдээ үндэсний аюулгүй байдлын ашиг сонирхлоор гаднын болон өөрийн иргэдийн мэдээллийг гадаад улсын нутаг дэвсгэрээс ч цуглуулах хуулиудыг баталж буй.

ОХУ 2021 онд баталсан Үндэсний аюулгүй байдлын стратегид мэдээллийн аюулгүй байдлыг онцлон анхаарсан ба мэдээллийн орчинд “худал мэдээлэл” тараах хийгээд бусад “зохион байгуулалттай мэдээллийн ажиллагаа” тус улсын соёлын тусгаар байдалд сөргөөр нөлөөлж буй талаар; мэдээлэл харилцааны технологид тулгуурлан тус улсын дотоод аюулгүй байдалд нөлөөлөх оролдлого нь тусгаар тогтнол, хил хязгаарыг бүхэллэг байдлыг зөрчихийн зэрэгцээ олон улсын энх тайван аюулгүй байдалд заналхийлж байгааг дурджээ.⁵ Нөгөө талаас АНУ-ын Ерөнхийлөгчийн захиргаанаас 2022 оны 10-р сард гаргасан Үндэсний аюулгүй байдлын стратегид мөн “Бид өөрсдийн ардчилалд заналхийлэх ... зохион байгуулалттай мэдээллийн ажиллагаа ... зэргийн эсрэг зогсох болно” гэжээ.⁶ БНХАУ мөн “мэдээллийн удирдлага”-ыг орчин үеийн аюулгүй

⁵ §49 зүйл.

⁶ *Biden-Harris Administration's National Security Strategy. Strengthening Our Democracy.*

байдлын стратегийн гол хүчин зүйл хэмээн тодотгож байна.⁷ Эдгээр бодлогын шинжтэй үзэл баримтлалууд ердийн хуулиудад тусгалаа олж хүний хувийн мэдээллийн талаар улсууд гадаад улсаас мэдээлэл цуглуулах ба өөрийн дотоод дахь иргэдийн мэдээллийг гадагш алдахгүй байх хоёр зорилго бүхий хууль тогтоомжийг баталж буй.

АНУ 2018 онд “Далайн чанад дахь өгөгдлийн талаарх актыг хэрэглэх тодруулга (Clarifying Lawful Overseas Use of Data Act - CLOUD Act (H.R. 4943))” баталснаар 1986 онд баталсан “Хураагдсан харилцааны мэдээллийн акт (Stored communications act)”-ын үйлчлэлийг улам өргөтгөжээ. Энэ нь хувийн мэдээлэл хамгаалалт дахь аюулгүй байдлын ашиг сонирхлыг эрх зүйн хувьд зөрчилд хүргэсэн үйл явдал болов. 1986 оны өмнөх хуулиар сервер, дата төв зэрэгт хадгалагдаж буй цахим мэдээллийг эрх бүхий байгууллага (Холбооны мөрдөх товчоо-FBI) шалгах буюу хүний хувийн мэдээлэлтэй танилцах эрхийн талаар зохицуулсан. Харин 2018 оны хуулиар өмнөх хуулийн зохицуулалтыг тодотгож АНУ-аас гадна буюу хилийн чанадад байгаа хувийн мэдээлэл агуулсан санд гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллага нэвтрэх боломжтой болгожээ.⁸ Өөрөөр хэлбэл АНУ-ын компаниуд гадаад улс дахь мэдээллийн сандаа шаардлагатай зөвшөөрлийн үндсэн дээр төрийн байгууллагын алба хаагчдыг нэвтрүүлэх боломжтой болсон юм. Мета (facebook, instagramm, whatsapp гэх мэт), Алфабет (google, youtube гэх мэт) зэрэг мэдээллийн технологийн корпорацуудын толгой компани АНУ-д байрладаг боловч мэдээлэл хадгалдаг томоохон сервер, салбарууд гадаад улсуудад тухайлбал Ирландад өргөн хүрээгээр байршдаг. Энэ утгаараа тус улсын эрх бүхий байгууллага, албан хаагчид гадаад улсын иргэдийн хувийн мэдээлэлтэй танилцах эрхтэй болжээ. Үүнд Америк компанийн бүтээсэн гар утас, компьютер зэргийг ашиглаж буй Монголын хэрэглэгчид ч хамаарна.

2018 оны актаар мөн тус улсын Засгийн газарт бусад улстай иргэний хувийн мэдээлэл солилцох тухай хоёр талын гэрээ байгуулах бүрэн эрхийг олгосон байна. Энэ нь тус улс өөрийн нутаг дэвсгэрт байрлах серверүүдээс гадаад улсын иргэдийн мэдээллийг Засгийн газарт нь шилжүүлж өгөх, өөрсдөө мөн бусад улсаас ийм мэдээлэл авах боломжтой гэсэн үг. Энэ талаар хүний эрхийг хамгаалах хэд хэдэн байгууллага эсэргүүцэж “иргэдэд мэдэгдэлгүй, шүүхийн хяналтгүйгээр хүний хувийн мэдээлэл харилцан солилцох эрхийг Засгийн газарт олгосон нь нэг талаас Үндсэн хуулиар

---

⁷ Дэлгэрэнгүйг: Katja Drinhausen, Helena Legarda. "COMPREHENSIVE NATIONAL SECURITY" UNLEASHED. How Xi's approach shapes China's policies at home and abroad. 2022; Cheung, Tai Ming (2022). Innovate to Dominate, The Rise of the Chinese Techno-Security State. Cornell University Press; Li, Yan (2022). "China builds legal Great Wall to safeguard national security: official". April 25; David M. Lampton (2015). Xi Jinping and the National Security Commission: policy coordination and political power, Journal of Contemporary China, 24:95, 759-777; Wuthnow, Joel (2022). "Transforming China's National Security Architecture in the Xi Era".

⁸ АНУ-ын Холбооны мөрдөх товчоо Микрософт группээс Ирланд улс дахь серверээс хүний хувийн мэдээлэл гаргуулж авах эрхтэй эсэх талаар шүүхийн маргаан өрнөсөн ч Дээд шүүхэд хэргийг хянах явцад Конгресс тус хуулийг (2018 оны) баталж маргааныг эцэслэжээ.

тогтоосон халдашгүй байх эрхийн зөрчил болох⁹ ба нөгөө талаас хүний эрхийн үнэлэмж багатай улсуудад тус мэдээллийг буруу зорилгоор ашиглах боломжтой”¹⁰ талаар анхааруулжээ. Гэвч мэдээж уг зохицуулалтын үндсэн зорилго нь хүний эрхийг хамгаалахад бус аюулгүй байдлаа хангахад шаардлагатай мэдээллийг өргөн хүрээгээр татаж авах боломжийг нэмэгдүүлэхэд оршиж буй.

БНХАУ шинээр “Өгөгдлийн аюулгүй байдлын тухай”, “Хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай” хуулиудыг баталж 2021 оны 11 сарын 1-ээс хүчин төгөлдөр үйлчилж эхэлсэн. Тус хуулиар 2017 онд баталсан “Цахим аюулгүй байдлын тухай” хуулиар тогтоосон эрх зүйн харилцааг илүү тодруулж, нарийвчилжээ. Энэхүү шинэ зохицуулалтаар мөн Хятад улсын газар нутгаас гадна, аюулгүй байдлын ач холбогдолтой гэж үзсэн тохиолдолд бусад улс дахь мэдээлэл хадгалах, солилцох зэрэг харилцаанд үйлчлэх боломжтойгоор зохицуулсан¹¹ байна. Энэ утгаараа тус хуулийг АНУ-ын 2018 оны хуулиар тогтоосон эрх хэмжээний эсрэг арга хэмжээнд тооцож болно. Өөрөөр хэлбэл хилийн чанадад Хятадын иргэний мэдээллийг цуглуулахын эсрэг экстратерриториал зохицуулалт юм. Мөн өгөгдлийн аюулгүй байдлын тухай хуулиар Хятадын эрх бүхий этгээдийн зөвшөөрөлгүйгээр Хятад улсад цуглуулсан өгөгдлийг гадаад улсад шилжүүлэн өгөхийг хориглосон байна. Ялангуяа ач холбогдол өндөртэй мэдээллийг далайн чанадад шилжүүлэх этгээд нь Хятадын цахим орчны захиргаанаас аюулгүй байдлын үнэлгээ хийлгэсэн байхыг шаардана.

Хятад улсын үндэсний аюулгүй байдлын зохицуулалтаар улс төрийн нам, төрийн байгууллага, зэвсэгт хүчнээс гадна бүх бизнесийн болон хувийн хэвшлийн бусад байгууллага, иргэд нь үндэсний аюулгүй байдлаа хангаж, хамгаалах үүрэгтэй. Энэ утгаараа АНУ-ын 2018 оны дурдсан хуулийн адилаар Хятадын технологийн байгууллагуудад шаардлагатай бол төрийн эрх бүхий этгээдэд өөрсдийн хэрэглэгчдийн хувийн мэдээллийг гаргаж өгөх үүргийг хүлээлгэж буй (технологийн салбар дахь өрсөлдөх чадвараас нь үзвэл эл улс зөвхөн иргэдийнхээ мэдээллийг хамгаалаад зогсохгүй гадаад орчноос хувийн мэдээлэл цуглуулах довтолгооны шинжтэй ажиллагаанд оролцох өндөр потенциалтай¹²).

⁹ Mak, Aaron (March 22, 2018). "Congress Put the CLOUD Act in Its Spending Bill. What Does That Mean For Data Privacy?". Slate; Brandom, Russell; Lecher, Colin (March 22, 2018). "House passes controversial legislation giving the US more access to overseas data". The Verge.

¹⁰ Watters, Jackie (March 31, 2018). "Microsoft email privacy case no longer needed, DOJ says". CNN.

¹¹ Өгөгдлийн аюулгүй байдлын тухай хуулийн §2-м "... БНХАУ-ын нутаг дэвсгэрээс гаднах өгөгдлийн процесс үндэсний аюулгүй байдал, олон нийтийн ашиг сонирхол, тус улсын иргэн ба хуулийн этгээдийн хууль ёсны эрхэд харшилсан тохиолдолд хуулийн дагуу мөрдөн шалгах, хариуцлага хүлээлгэнэ" гэсэн байна.

¹² Хятадын дотоод олон нийтийн үзэл хандлагын хяналтын системийн судлаач Mareike Ohlberg (German Marshall Fund senior) "Зөвхөн дотооддоо цуглуулсан мэдээллийн асар их тоо, хэмжээг харахад, Хятадууд уг системээ гадаад улсуудруу чиглүүлсэн нь аймшигтай явдал мөн. ... Энэ нь тэдний (Хятадын) хувьд далай дамнансан олон нийтийн үзэл бодлын дайнд тулалцаж, улсаа хамгаалах нь өөрсдийнх нь үүрэг хэмээн итгэж байгааг харуулж байна" гэжээ. 2020 оноос хойш БНХАУ 300 гаруй Засгийн газрын хөтөлбөрөөр төрөл бүрийн эх сурвалжаас (тухайлбал олон нийтийн цахим сүлжээ) мэдээлэл цуглуулах өндөр үнэтэй програмууд худалдан авсан байна. Дэлгэрэнгүйг: Cate Cadell. "China harvests masses of data on western targets –documents show" Washington post. 2021.

Иймэрхүү хэлбэрээр улс орнууд хувийн мэдээлэл, түүнд тулгуурласан хувийн шийдвэр-олон нийтийн санаа бодолд нөлөөлөх боломжтой талбаруудын үндэсний аюулгүй байдлын ач холбогдлыг хүлээн зөвшөөрч, халдашгүй байх эрхийг хууль тогтоомжоор хамгаалах арга хэмжээ авч буй. Нэг талаас бусад улсаас мэдээлэл цуглуулах, нөгөө талаас дотоодын мэдээллээ хамгаалах буюу бусад нийгмийн үзэл хандлага, шийдвэрт нөлөөлөх, иргэдийнхээ үнэмшил, сэтгэл зүйг хамгаалах, шийдвэрийн талбарт хөндлөнгийн нөлөөнд автахаас хамгаалах арга хэмжээг эрх зүйн бодлогод тусган хэрэгжүүлж буй. ОХУ, АНУ, БНХАУ-аас гадна Европ, Африк, Ойрх дорнодын¹³ улсууд энэ талбарт онцгойлон анхаарал хандуулж байна.

3.4. ЕХ ба АНУ: салбарчилсан, төвлөрсөн загвар

Дэлхийн 140 гаруй улсын эрх зүйн зохицуулалтыг бүтэц, агуулгын хувьд харьцуулан шинжлэхэд төстэй, ялгаатай олон шинжүүдийг тодорхойлж болохоор байна. Тэдгээрээс ялгамжлан харьцуулах боломжтой хамгийн ерөнхий шалгуур нь хувийн халдашгүй байдлыг хамгаалсан хууль тогтоомжийн систем буюу хуулиуд хоорондын уялдаа, бүтэц, нийгмийн харилцааг зохицуулахдаа хэрхэн төрөлжүүлсэн хэлбэр хэмээн тодорхойлох боломжтой. Хувийн халдашгүй байх эрхийг хамгаалсан эрх зүйн тогтолцоог ийнхүү ялгах, загварчлах боломж нь глобал цахимжилттай холбоотойгоор мэдээллийн халдашгүй байдлын талбарт улс болгон анхаарлаа хандуулж, тодорхой хэмжээний зохицуулалт тогтоосонтой холбоотой.

82

Энэ өнцгөөс хувийн халдашгүй байх эрхийн зохицуулалтыг ерөнхийд нь нэгдүгээрт: Америк тэргүүтэй улсуудад хэрэгжиж буй **салбарчилсан загвар**; хоёрдугаарт: Европын холбооны улсуудад хэрэгжиж буй **төвлөрсөн загвар** хэмээн төрөлжүүлж болохоор байна.

Салбарчилсан зохицуулалтын загвар нь хүний хувийн халдашгүй байх эрхийг буюу хувийн мэдээлэл хамгаалах талаар тухайлсан, суурь хууль батлахгүйгээр эрүүл мэндийн, боловсролын, бизнесийн гэх мэт нийгмийн харилцааны төрөл, салбаруудаар ялгаатай зохицуулалтыг тухайлан тогтоодог. Үүний сонгодог жишээгээр АНУ-ын халдашгүй байдлын зохицуулалтыг дурдаж болно. 2022 оны байдлаар Америк, Австрали, Энэтхэг зэрэг улсууд энэ загварт хамаарч байсан бол 2023 онд Энэтхэгт тухайлсан хууль батлагдсан байна.

АНУ-д хувийн халдашгүй байдлыг бүхэлд нь хамгаалах буюу мэдээлэл хамгааллын талаар холбооны түвшинд бие даасан хууль үйлчилдэггүй бөгөөд Хүүхдийн цахим халдашгүй байдлын тухай (1998); Мэдээллийн эрх чөлөөний тухай (1966); Эрүүл мэндийн даатгалын бүртгэл, шилжүүлгийн тухай (1996) гэх мэт¹⁴ салбар болгоныг тухайлан зохицуулсан хууль тогтоомж үйлчилдэг. Эдгээр нийгмийн харилцаанд зэрэгцэж

---

¹³ Израйл, Арабын Нэгдсэн Эмират Улс, Киргизстан, Казакстан, Итали гэх мэт.

¹⁴ Fair Credit Reporting Act of 1970 (FCRA), the Health Insurance Portability and Accountability Act of 1996 (HIPAA), Gramm-Leach-Bliley Act of 1999 (GLBA), Children's Online Privacy Protection Act of 1998 (COPPA), Privacy Act of 1974, Freedom of Information Act of 1966 (FOIA), Electronic Communications Privacy Act of 1986.

үйлчлэх боловч тухайлсан нэгдмэл хуульгүй учраас муж улсуудын зохицуулалт хоорондоо зөрчилдөх тохиолдол бий болдог. АНУ Холбооны түвшинд мэдээлэл хамгаалах хууль батлалгүй, зөвхөн хувийн хэвшлийн үндэстэн дамнасан томоохон корпорациуд байршдаг Калифорн мужид бие даасан мэдээлэл хамгаалах хууль баталсан¹⁵.

Төвлөрсөн зохицуулалтын загварт хувийн халдашгүй байх эрхийн [талбарт] талаар ерөнхий хууль баталж, тус хуульдаа энэ эрхийг хамгаалах нийтлэг дүрмүүдийг тогтоодог ба салбар харилцаануудын онцлогийг тухайн салбарын хуулиудад тусгах аргыг хэрэгжүүлдэг. Энэхүү загварын давуу тал нь салбарын нарийвчилсан буюу бие даасан хууль үйлчилдэг эсэхээс үл шалтгаалан нийгмийн бүхий л харилцаанд нийтлэг үйлчлэх боломжтой суурь зарчим, хэм хэмжээг тодорхойлох боломжтой байдагт оршино. Үүний сонгодог жишээгээр Европын холбооны зохицуулалтыг дурдах боломжтой. 2009 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан Цахим халдашгүй байдлын зааврыг 2018 оны Өгөгдөл хамгаалах ерөнхий зохицуулалтаар халсан нь бүсийн шинжтэй зохицуулалтыг гишүүн орнууд заавал дагаж мөрдөх шинжтэй болгожээ.

Хэдий цөөнгүй харилцаанд тусгаар улсууд үндэсний хууль тогтоомжоороо ялгаатай хэм хэмжээ тогтоох боломжтой боловч ӨХЕЗ-ыг заавал дагаж мөрдөх болсноор төвлөрсөн зохицуулалтыг улам өргөжүүлжээ. Улсууд өөрсдөө 50 гаруй харилцааг нарийвчлан зохицуулах боломжтой. Тухайлбал зохицуулалтын §9-д зааснаар эмзэг мэдээлэл (эрүүл мэндийн мэдээлэл, хурууны хээ зэрэг биометрик мэдээлэл гэх мэт) цуглуулах нь ерөнхийдөө хорiotой боловч мэдээллийн эзэн зөвшөөрсөн, эсвэл тухайн улс үндэсний хуулиараа тухайлан боломж олгосон бол тус мэдээллийг цуглуулах, боловсруулах боломжтой. Мөн §17-д зааснаар мэдээллийн эзэн мартагдах эрхтэй¹⁶ боловч гишүүн улс уг эрхийг хязгаарлах нөхцөлийг дотоодын хуулиар тогтоож болно гэх мэт үндэсний нарийвчилсан хэм хэмжээ батлах боломжтой боловч ерөнхийдөө дурдсан зохицуулалтад нийцсэн байхыг шаардана.

¹⁵ Уг хууль Европын холбооны Өгөгдөл хамгаалах ерөнхий зохицуулалтыг жишиглэсэн байна. Хуулийг дагаж мөрдөх этгээдийн хувьд Калифорн мужийн иргэдийн хувийн мэдээллийг авч буй жилд 24 сая долларын орлого бүхий; 50.000 хэрэглэгчийн хувийн өгөгдлийг цуглуулсан; Орлогын тал буюу түүнээс дээш хувийг хувийн мэдээлэл худалдсанаар бүрдүүлдэг этгээдүүд хамаардаг бол ӨХЕЗ-д Европын иргэд болон оршин суугчдын хувийн мэдээллийг цуглуулах, боловсруулах бүх этгээдэд хамаарна (үүнд ЕХ-ны нутаг дэвсгэрийн гадна үйл ажиллагаа явуулдаг эсэх нь хамаагүй - extraterritorial). Калифорнын хуулийн хэрэглэгчээс мэдээлэл цуглуулах зөвшөөрөл авах арга нь “Opt out” буюу хэвийн нөхцөлд хэрэглэгчийн мэдээллийг цуглуулах эрхийг нээсэн байх ба хэрэглэгч хүсвэл тодорхой үйлдэл хийж мэдээлэл цуглуулах зөвшөөрлөө цуцалдаг, зөвшөөрлийг эс үйлдэхүйгээр өгөгдсөн гэж үзэх хэлбэр бол ӨХЕЗ-ын хувьд “Opt in” буюу хэвийн нөхцөлд хэрэглэгчийн мэдээллийг цуглуулах эрхгүй бөгөөд хэрэглэгч өөрөө идэвхитэй үйлдлээр зөвшөөрөл олгосноор хувийн мэдээллийг нь цуглуулах эрх үүснэ. Сурталчилгааны, анализын зориулалтаар хэрэглэгчийн мэдээллийг ялгаатай цуглуулдаг учир ямар мэдээлэл, ямар зорилгоор цуглуулж байгаа талаараа хэрэглэгчид мэдээлнэ. Уг зохицуулалтад (ӨХЕЗ) зааснаар “зөвшөөрөл нь сайтар мэдээлэлжсэн, тухайлсан агуулгатай, мэдээллийн эзэн сайн дураараа олгосон, хоёрдмол утгагүй ... тодорхой, идэвхитэй үйлдлийн үндсэн дээр олгогдсон байх” шаардлагатай.

¹⁶ Мэдээллийн сангаас өөрийн хувийн мэдээллийг устгуулах (right to be forgotten).

Ийм төвлөрсөн зохицуулалтын тогтолцоонд халдашгүй байх эрхийн асуудлыг дагнан эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага ажиллуулах боломж өндөр.

Хүснэгт №2. Салбарчилсан ба төвлөрсөн загварын үндсэн ялгаа

Д/д	Салбарчилсан загвар	Төвлөрсөн загвар
1	Хувийн халдашгүй байдал буюу түүний талбарыг тухайлан зохицуулсан ерөнхий хууль байхгүй.	Хувийн халдашгүй байдал буюу түүний талбарыг тухайлан ерөнхий хуулиар зохицуулна.
2	Нийгмийн харилцааны тухайлсан төрлүүдэд (эрүүл мэнд, санхүү, бизнес гэх мэт) хувийн мэдээлэл хамгаалах тус бүрийн тусгай зохицуулалт үйлчилнэ.	Нийгмийн харилцааны тухайлсан төрлүүдэд (эрүүл мэнд, санхүү, бизнес гэх мэт) хувийн мэдээлэл хамгаалах ерөнхий хууль жигд үйлчлэх ба тухайн харилцааны онцлог тусгай зохицуулалтыг шаардлагатай бол салбарын хуулиар зохицуулна.
3	Нийгмийн зарим харилцаанд хувийн халдашгүй байх эрх хамгаалагдахгүй буюу тус харилцаа зохицуулалтгүй орхигдох эрсдэл өндөр.	Ерөнхий хуулийн үйлчлэлээс тус хуулиар тухайлан гаргаснаас бусад тохиолдолд нийгмийн бүх төрлийн харилцаанд халдашгүй байх эрхийг хамгаалах зохицуулалт тогтооно.
4	Хувийн халдашгүй байх эрх, хувийн мэдээллийг хамгаалах үндэслэл нь объектив шинжтэй буюу салбарын шаардлагаас өндөр хамааралтай.	Хувийн халдашгүй байх эрх, хувийн мэдээллийг хамгаалах үндэслэл нь нийгмийн харилцааны төрлүүдээс илүү эрх зүйн сэтгэлгээ, үзэл баримтлалтай хамааралтай.
5	Хувийн халдашгүй байх эрх, хувийн мэдээлэл хамгаалах асуудлыг ерөнхийлөн эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага ажиллуулах буюу механизм бүрдүүлэх эрх зүйн орчин сул.	Хувийн халдашгүй байх эрх, хувийн мэдээлэл хамгаалах асуудлыг ерөнхийлөн эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага ажиллуулах буюу механизм бүрдүүлэхэд тохиромжтой.

2018 оноос хойш хувийн мэдээлэл хамгаалах хууль тогтоомжийг хөгжүүлж буй улсууд төвлөрсөн зохицуулалтын загварыг ашиглан тухайлсан хууль батлах үзэгдэл ажиглагдаж байна.

4. Дүгнэлт

Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах эрх зүйн зохицуулалт, түүний эргэн тойрон дахь технологи, улс төр, эдийн засаг, нийгмийн үзэгдлийг харьцуулахад энэ талбарт хэдэн сорилт, чиг хандлагыг тодорхойлох боломжтой байна. 21 дүгээр зуунаас ерөнхийдөө эрчимжсэн мэдээлэл хамгаалах эрх зүй хувьсаж 2010-аад онд улсууд хүний хувийн мэдээлэл хамгаалахтай холбоотой тухайлсан хуулиудыг баталж эхэлсэн бөгөөд тэдгээр зохицуулалтад ЕХ-ны Өгөгдөл хамгаалах ерөнхий зохицуулалтын хүчтэй нөлөөлөл ажиглагддаг. Харин өнөөгийн байдлаар улсууд өөрсдийн онцлог нөхцөл байдал, ашиг сонирхолд тулгуурласан хэм хэмжээг тухайлан тогтоох чиг сонирхол нэмэгдэж байна. АНУ хүний хувийн халдашгүй байх эрхээс илүүтэй аюулгүй байдал, эдийн засгийн ашиг сонирхлыг чухалчилсан эрх зүйн бодлого хэрэгжүүлсэн хэвээр байна. Үүний үр дүнд эдийн засгийн уян хатан, чөлөөт байдал хязгаарлагдахгүй давуу

талтай боловч хүний эрхийн зөрчил нэмэгдэх эрсдэлтэй. Манай улс 2021 онд батлагдсан Хүний хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хуулийн хэрэгжилтэд дүн шинжилгээ хийж, өөрсдийн онцлогт тохирсон зохицуулалтыг шинэчлэн тогтоох шаардлага хэвээр байна.

Төвлөрсөн зохицуулалтын загвар улам нэмэгдэх чиг хандлагатай байна. 2020-иод оноос хойш батлагдсан хувийн мэдээлэл хамгаалах хууль тогтоомж загварын хувьд нэгдмэл буюу төвлөрсөн хэлбэртэй (Хятад (2021), Энэтхэг (2023), Бразил (2021), Өмнөд Солонгос (2021), Монгол (2021) гэх мэт) боловсруулагджээ. АНУ дахь Калифорн мужийн зохицуулалт ч (CCPA) ерөнхийдөө уг загварт хамаарна. Нийгмийн харилцааны бүхий л салбарт цахим технологи нэвтэрсэн энэ үед салбарчилсан зохицуулалтын загвар олон сул талтай учраас АНУ зэрэг эдийн засгийн хүчтэй ашиг сонирхлын үүднээс тус загварыг баримтлах шаардлагагүй бол улсууд төвлөрсөн загварыг авч хэрэглэх нь дамжиггүй.

Хиймэл оюун ухааны талаарх эрх зүйн зохицуулалт мэдээлэл хамгааллын эрх зүйн орчинд хүчтэй нөлөөлөл үзүүлнэ. 2024 онд ЕХ-нд батлагдсан хиймэл оюуны зохицуулалтаар хариуцлагын тогтолцоог бүрдүүлсэн нь өндөр ач холбогдолтой. Ойрын гурван жил орчим хугацаанд бусад улсуудын хиймэл оюуны талаарх зохицуулалт шинэчлэгдэх магадлал өндөртэй байна. Монгол Улсад ч монгол хэл дээр хөгжүүлсэн хиймэл оюуны хэрэглээ нэвтэрснээс гадна, гадаад улсад хөгжүүлсэн программуудыг Монгол хэл дээр ашиглах боломжтой болсноор энэ талын зохицуулалтыг ойрын хугацаанд тогтоох, хувийн мэдээлэл хамгаалах хуульд тусгах хэрэгцээ нэгэнт үүссэн.

Хууль зүйн бодлогоос гадна төрийн байгууллага, албан хаагчдыг сургах, иргэдийн боловсролыг нэмэгдүүлэх зөөлөн бодлого хэрэгжүүлэх хэрэгцээ шаардлага улам өснө. Хувийн мэдээлэл хамгаалах эрхийн онцлог, тогтмол хувьсаж буй зах зээлийн орчин бизнес эрхлэгчдийг хуулийн зохицуулалтын хүрээнд боловч үзэл баримтлалд нь харш үйл ажиллагаа явуулах боломжийг байнга бий болгодог. Тухайлбал, Монгол Улсад зах зээлийн өрсөлдөх чадвар өндөртэй хуулийн этгээдүүд хувийн мэдээллийн зөвшөөрлийг шаардлагатайгаас өргөн хүрээнд хэрэглэгчээс шаардаж авах, зөвшөөрөхгүй тохиолдолд үйлчилгээ үзүүлэхээс татгалзах тохиолдол худалдаа, банкны салбарт асар өндөр байна. Энэ нь цаашид хувийн мэдээлэл хамгаалах хууль баталсан хөгжиж буй улсуудын хувьд амьгүй хууль мөрдөхөөс илүүтэй хуулийн үзэл баримтлалыг хэрэгжүүлэх төрийн байгууллагуудыг идэвхжүүлэх шаардлагад хөтөлж буйн нэг жишээ мөн.

Үндэсний аюулгүй байдал нэрийн дор хувийн мэдээллийг цуглуулах, хадгалах, ашиглах явдал улам хурцдах хандлагатай байна. Нэг улс аюулгүй байдлынхаа үүднээс гадаад улсын иргэдийн мэдээллийг цуглуулах, нөгөө улс түүнийг хориглосон зөрчлүүд дэлхий ихэнх улсын хооронд үүсэж буй. Зарим тохиолдолд хэд хэдэн улс хамтарч иргэдийнхээ мэдээллийг солилцох тохиолдол ч хэд хэд гарсан. Цаашид ийм хил дамнасан эрх зүйн зөрчлөөс үүдсэн маргааныг хянан шийдвэрлэх ажиллагаа ч зохицуулалт дутмаг хэвээр байна.

Ерөнхийдөө, ойрын жилүүдэд хувийн мэдээлэл хамгаалах эрх зүйн зохицуулалт ЕХ-ны нөлөөний үндсэн дээр төлөвшсөн өнөөгийн хэв шинжээсээ ялгаатай хэлбэрт

шилжих хандлагатай гэж дүгнэх үндэслэлтэй. Дээр дурдсан 5 төрлийн сорилт, чиг хандлагыг манай улс ч нэн даруй анхааралдаа авч зохих ажиллагааг хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

Эх сурвалж

- АНУ-ын Калифорн мужийн “Хэрэглэгчийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль” (2018)
- БНХАУ-ын “Хувийн мэдээлэл хамгаалах тухай хууль” (2021)
- БНЭУ-ын “Хувийн дижитал мэдээлэл хамгаалах тухай хууль” (2023)
- Европын Холбооны “Өгөгдөл хамгаалах ерөнхий зохицуулалт” (2016).
- Нэгдсэн Үндэсний Байгууллагын (UNCTAD) статистик. (<https://unctad.org/page/data-protection-and-privacy-legislation-worldwide>)
- Biden-Harris Administration's National Security Strategy. *Strengthening Our Democracy*.
- Cate Cadell. “China harvests masses of data on western targets –documents show” *Washington post*. 2021.
- Cheung, Tai Ming (2022). *Innovate to Dominate, The Rise of the Chinese Techno-Security State*. Cornell University Press
- Children’s Online Privacy Protection Act of 1998 (COPPA)
- Clarifying Lawful Overseas Use of Data Act - CLOUD Act (H.R. 4943)
- David M. Lampton (2015). Xi Jinping and the National Security Commission: policy coordination and political power, *Journal of Contemporary China*, 24:95, 759-777
- Electronic Communications Privacy Act of 1986.
- Fair Credit Reporting Act of 1970 (FCRA)
- Freedom of Information Act of 1966 (FOIA)
- Gerhard Dannemann. *Comparative Law: Study of Similarities or Differences?* .,2012
- Gramm-Leach-Bliley Act of 1999 (GLBA)
- Health Insurance Portability and Accountability Act of 1996 (HIPAA)
- Katja Drinhausen, Helena Legarda. “COMPREHENSIVE NATIONAL SECURITY” UNLEASHED. *How Xi's approach shapes China's policies at home and abroad*. 2022
- Li, Yan (2022). “China builds legal Great Wall to safeguard national security: official”. April 25
- Mak, Aaron (March 22, 2018). “Congress Put the CLOUD Act in Its Spending Bill. What Does That Mean For Data Privacy?”.
- Privacy Act of 1974
- Slate, Brandom, Russell; Lecher, Colin (March 22, 2018). “House passes controversial legislation giving the US more access to overseas data”. *The Verge*.
- Watters, Jackie (March 31, 2018). “Microsoft email privacy case no longer needed, DOJ says”. *CNN*.
- Wuthnow, Joel (2022). “Transforming China’s National Security Architecture in the Xi Era”.